

**Kodeks postępowania
cywilnego. Tom II.
Komentarz do art. 730-1217
Wydanie 4.**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Kodeks postępowania cywilnego

z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 296)

Tekst jednolity z dnia 7 lipca 2023 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1550)¹

(zm.: Dz.U. 2022, poz. 2600; 2023, poz. 289, poz. 556, poz. 614, poz. 1429, poz. 1606 i 1615, poz. 1667, poz. 1860)

(...)

¹ Tekst jednolity ogłoszono dnia 8.08.2023 r.

Część druga. Postępowanie zabezpieczające

(oznaczenie oraz tytuł książki pierwszej – uchylone)

Tytuł I. Przepisy ogólne

Literatura: *M. Adamowicz*, Areszt statku morskiego jako forma zabezpieczenia wierzytelności morskiej, GSP 2018, t. XXXIX; *M. Balcerzak*, Nowe przepisy dotyczące zabezpieczania roszczeń w sprawach własności intelektualnej (obowiązujące od 1 lipca 2023 r.), R.Pr. 2023, Nr 3; *K.W. Baran*, O zabezpieczeniu roszczeń pracowników szczególnie chronionych w trybie art. 755⁵ kodeksu postępowania cywilnego w razie wypowiedzenia albo rozwiązania stosunku pracy przez pracodawcę, PiZS 2023, Nr 10; *J. Barczewski*, Rozstrzygnięcia w postępowaniu zabezpieczającym, w: *M. Rzewuski* (red.), Rozstrzygnięcia sądowe w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2021; *M. Bączyk*, Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wykonaniem zabezpieczenia w postępowaniu zabezpieczającym, w: *J. Gudowski, K. Weitz* (red.), Aurea Praxis Aurea Theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego, t. 2, Warszawa 2011; *Ł. Błaszczak*, Zabezpieczenie roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym (wybrane zagadnienia), w: *J. Olszewski* (red.), Sądy polubowne i mediacja, Warszawa 2008; *W. Broniewicz*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2008; *W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2016; *P. Cierkoński*, Zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym, PPEgz 2011, Nr 8–9; *S. Cieślak*, Stosunek postępowania arbitrażowego do innych rodzajów postępowania cywilnego, w: Postępowanie przed sądem polubownym (arbitraż). Materiały Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego Polski i Litwy, Wilno 7–8.10.2011 r., ADR 2011, Nr 4(16); *tenże*, Suma przymusowa przy zabezpieczeniu roszczeń niepieniężnych, w: *A. Barańska, S. Cieślak* (red.), Ars in vita. Ars in iure. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu, Warszawa 2018; *M. Cieśliński*, Postępowanie zabezpieczające w sprawach o rozwód, Warszawa 2014; *tenże*, Skład sądu w postępowaniu zabezpieczającym w sprawach o rozwód, PS 2009, Nr 3; *M. Cieśliński, I. Kondak*, Postępowanie zabezpieczające a wolność prasy, PS 2000, Nr 3; *E. Czarny-Drożdżewko*, Zakaz publikacji jako zabezpieczenie powództwa w sprawach cywilnych skierowanych przeciwko prasie, PS 2014, Nr 1; *S. Dalka*, Nakazy zapłaty jako podstawa egzekucji sądowej i zabezpieczenia roszczeń, PES 1996, Nr 16; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające, ZES 1994, Nr 1; *S. Dalka, J. Rodziewicz*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, Gdańsk 1994; *J. Dominowska*, Zabezpieczenie roszczeń alimentacyjnych matki i dziecka przed urodzeniem się dziecka i po jego urodzeniu, PS 2015, Nr 4; *S. Duda*, Termin upadku zabezpieczenia roszczenia pieniężnego zabezpieczonego poprzez obciążenie nieruchomości obowiązanego hipoteką przymusową, Pal. 2016, Nr 4; *M. Dziurda*, Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 r., Warszawa 2023; *T. Ereciński*, O zabezpieczeniu nowacyjnym, PS 1992, Nr 3; *T. Ereciński, K. Weitz*, Zabezpieczenie roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym, w: *T. Ereciński, K. Weitz*, Sąd arbitrażowy, Warszawa 2008; *P. Fik, P. Staszczuk*, Inne wypadki zabezpieczenia – wybrane zagadnienia w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, PS 2014, Nr 1; *R. Flejszar*, Podstawy zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu zabezpieczającym – wybrane zagadnienia (art. 730¹, art. 753 i 753¹ k.p.c.), w: *H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska* (red.), Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały Konferencji Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego Szczecin–Niechorze, Warszawa 2009; *tenże*, Przedsiębiorstwo oraz gospodarstwo rolne jako przedmiot zabezpieczenia i egzekucji po nowelizacji k.p.c. z dnia 2 lipca 2004 r., w: Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego, Kraków 2006; *K. Gajda-Roszczyńska*, Czy koszty procesu cywilnego podlegają zabezpieczeniu w postępowaniu zabezpieczającym?, PPC 2015, Nr 1; *taż*, Zabezpieczenie w tzw. sprawach frankowych – z powództw osób, które zawarły kredyty indeksowane lub denominowane do CHF, w: *J. Jagiela, R. Kulski* (red.), Symbolae Andree Marciniak dedicateae. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Marciniakowi, Warszawa 2022; *E. Gapska*, Efektywność hipoteki przymusowej jako sposobu zabezpieczenia roszczeń, w: *A. Barańska, S. Cieślak* (red.), Ars in vita. Ars in iure. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu, Warszawa 2018; *S. Garlicki*, Zabezpieczenie wniosku o ustanowienie służebności drogi koniecznej, Pal. 1962, Nr 3–4; *I. Gil*, Postępowanie zabezpieczające, Sopot 2017; *taż*, Postępowanie zabezpieczające na etapie poprzedzającym ogłoszenie upadłości, Warszawa 2012; *taż*, Zasady orzekania o kosztach postępowania zabezpieczającego, w: *H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska* (red.), Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały Konferencji Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego Szczecin–Niechorze, Warszawa 2009; *W. Głodowski*, Zabezpieczenie roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym, ADR 2009, Nr 1; *W. Głodowski, J. Mucha*, Kilka uwag o zabezpieczeniu przez zarząd przymusowy na tle rodzajów zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu cywilnym, PPEgz 2013, Nr 7–9; *M. Godlewski*, Hipoteka przymusowa jako sposób zabezpieczenia roszczeń pieniężnych w znowelizowanym postępowaniu zabezpieczającym, AUWr 2005, Nr 67; *M.W. Golak*, Upadek zabezpieczenia w postępowaniu cywilnym, Sopot 2020; *N. Goldwag*, Zabezpieczenie roszczenia w postępowaniu przed sądem polubownym, Pal. 1936, Nr 2–3; *A. Golaszewska*, Zmiany w postępowaniu zabezpieczającym w sprawach własności intelektualnej – uwagi na gruncie ustawy nowelizującej k.p.c. z 9 marca 2023 r., MoP 2023, Nr 6; *A. Górski*, Postępowanie zabezpieczające przed sądem polubownym w świetle nowelizacji KPC z 28.7.2005 r., MoP 2006, Nr 18; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające w zakresie prawa nieuczciwej konkurencji w świetle nowelizacji

Kodeksu postępowania cywilnego, MoP 2005, Nr 16; *tenże*, Wniosek o udzielenie zabezpieczenia w świetle nowelizacji KPC, MoP 2006, Nr 1; *M. Hilt*, Zażalenie w postępowaniu zabezpieczającym – zmiany (i ich brak) po nowelizacji z 4 lipca 2019 r., w: *T. Zembrzski* (red.), Nowelizacja kpc 2019. Pierwsze doświadczenia, refleksje i postulaty, Warszawa 2021; *M. Iżykowski*, Definitywny charakter postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w sprawie szeroko rozumianego obowiązku alimentacyjnego na czas trwania procesu o rozwód lub separację. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 20.10.2010 r., III CZP 59/10, PPC 2012, Nr 2(7); *tenże*, Naprawienie szkody wyrządzonej wydaniem zabezpieczenia, NP 1982, Nr 1–2; *tenże*, Problemy postępowania zabezpieczającego w sprawach cywilnych, RPEIS 1988, Nr 1; *tenże*, Przesłanki zabezpieczenia powództwa, Pal. 1985, Nr 11; *tenże*, Wpływ zabezpieczenia powództwa na przebieg procesu cywilnego, Pal. 1982, Nr 1–3; *tenże*, Zabezpieczenie roszczeń alimentacyjnych, NP 1982, Nr 1–2; *tenże*, Zmiana i uchylenie zarządzenia tymczasowego, NP 1982, Nr 3–4; *tenże*, Zmiana i uchylenie zarządzenia tymczasowego, NP 1982, Nr 7–8; *J. Jagiela*, Jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym, PiP 2003, Nr 4; *tenże*, Sądowe postępowanie zabezpieczające w praktyce komorniczej po zmianach w przepisach kodeksu postępowania cywilnego, PPEgz 2004, Nr 7–9; *tenże*, Tymczasowa ochrona prawna w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2007; *tenże*, Zabezpieczenie roszczeń alimentacyjnych, NP 1991, Nr 7–8; *A. Jakubecki*, Dochodzenie roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia (art. 746 KPC) – zagadnienia wybrane, w: *Z. Szczurek* (red.), Księga pamiątkowa Profesora Sławomira Dalki, GSP 2011, t. XXVI; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające a zarządzenia sądu opiekuńczego wydawane na podstawie art. 569 § 2 KPC, w: *K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek* (red.), Aequitas Sequitur Legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin Prof. Andrzeja Zielińskiego, Warszawa 2014; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu prawa własności intelektualnej, Kraków 2002; *J. Jankowski*, Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego. Część II. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne (1), MoP 2012, Nr 3; *tenże*, Nowelizacje KPC wprowadzane w 2005 r., Warszawa 2005; *G. Kamiński*, Postępowanie zabezpieczające w sprawach gospodarczych, Sopot 2022; *A. Karnicka-Kawczyńska, J. Kawczyński*, Postępowanie zabezpieczające w praktyce sądowej, MoP 1999, Nr 4; *K. Kaźmierczak*, O europeizacji cywilnego postępowania zabezpieczającego, PPEgz 2010, Nr 8; *K. Knoppek*, Bieg terminu dochodzenia roszczenia z art. 746 § 1 k.p.c. w razie wniesienia skargi kasacyjnej. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 18.5.2011 r., I ACa 303/11, PPC 2011, Nr 4(5); *Z. Knypl*, Postępowanie zabezpieczające, Sopot 2011; *M. Kocur*, Zabezpieczenie roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym, MoP 2006, Nr 15; *K. Korzan*, Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 1986; *tenże*, Zabezpieczenie roszczeń i praw w postępowaniu cywilnym. Studium teoretyczno-procesowe, PPH 1992, Nr 3; *J. Korzonek*, Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Część druga Kodeksu postępowania cywilnego, Kraków 1934; *D. Kot*, Zabezpieczenie roszczeń z tytułu naruszenia autorskich praw majątkowych, MoP 2002, Nr 23; *Z. Kruczkowski, M. Pacocha*, Zabezpieczenie roszczeń przed sądem polubownym uwagi praktyczne i wnioski de lege ferenda, PPH 2016, Nr 6; *S. Kudrelek*, Postępowanie zabezpieczające w procesie karnym, Prok. i Pr. 2013, Nr 6; *R. Kulski* (red.), Zabezpieczenie roszczeń pieniężnych w praktyce sądowej, Warszawa 2022; *M. Kurzynoga*, Prawo pracodawcy do wystąpienia z powództwem o ustalenie nielegalności strajku i wnioskami o zabezpieczenie roszczenia w drodze zakazu organizowania strajku, PiZS 2014, Nr 5; *O. Leśniak, M. Romańska*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, Warszawa 2013; *M. Lewandowski*, Odpowiednie stosowanie przepisów o procesie do postępowania klauzulowego i egzekucyjnego (na te wybranych orzeczeń sądowych), PE 2000, Nr 9(45); *L. Łabędzki*, Zabezpieczenie roszczenia w postępowaniu polubownym, R.Pr. 2003, Nr 4; *A. Marciniak*, Bankowy tytuł zabezpieczenia, PB 2002, Nr 7–8; *tenże*, Zbieg egzekucji i zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu cywilnym, PPEgz 2003, Nr 9–10; *T. Marek*, Odpowiedzialność uprawnionego za szkodę spowodowaną zastosowaniem zabezpieczenia, PS 2014, Nr 10; *H. Mądrzak*, Charakter i zakres ochrony prawnej realizowanej w trybie zarządzeń tymczasowych, w: *M. Sawczuk* (red.), Jednolitość prawa sądowego cywilnego a jego odrębności krajowe, Lublin 1997; *T. Misiuk-Jodłowska*, Zabezpieczenie powództwa zawierającego żądanie uchylenia uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni, PS 1993, Nr 7–8; *M. Muliński*, Zasada minimalnej uciążliwości zabezpieczenia, MoP 2014, Nr 6; *tenże*, Zasada nieobciążania ponad potrzebę strony bierniej postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego, Sopot 2017; *tenże*, Zasada nieobciążania ponad potrzebę strony bierniej postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego, w: *S. Cieślak* (red.), Aksjologia egzekucji sądowej. W poszukiwaniu optymalnego poziomu ochrony praw wierzyciela i dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym i upadłościowym, Sopot 2022; *E. Niezbecka, A. Jakubecki, J. Mojak*, Prawne zabezpieczenie wierzytelności bankowych, Kraków 2000; *P. Osowy*, Zarys problematyki zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu przed sądem polubownym w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 2 lipca 2004 r., PS 2005, Nr 6; *N. Ośliżko-Doskocz*, Wybrane kierunki rozwoju zabezpieczenia udzielanego przed wszczęciem postępowania cywilnego, PPC 2022, Nr 6; *R. Pabis*, Zabezpieczenie roszczeń. Egzekucja świadczeń, Warszawa 2005; *O.M. Piaskowska* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie nieprocesowe. Postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt. Postępowanie zabezpieczające. Komentarz, Warszawa 2022; *M. Piekarski*, O zabezpieczeniu powództwa, NP 1964, Nr 4; *M. Pietrak*, Środki zabezpieczające w świetle nowelizacji prawa karnego z 20.2.2015 r., MoP 2015, Nr 13; *P. Pogonowski*, Efektywne postępowanie zabezpieczające jako gwarancja efektywności wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych, PS 2021, Nr 1; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, Warszawa 2007; *tenże*, Udzielanie tymczasowej ochrony prawnej w sądowym postępowaniu cywilnym. Postępowanie zabezpieczające po zmianach z 2005 r., PL 2006, Nr 3(55); *tenże*, Zakaz reformationis in peius w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym, PPEgz 2004, Nr 4; *P. Radziński*, Zabezpieczenia dochodzonych roszczeń, BA 2009, Nr 11; *M. Romańska, O. Dumnicka*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, Warszawa 2010; *T. Rowiński*, Interes prawny w procesie cywilnym i postępowaniu nieprocesowym, Warszawa 1971; *M. Sawczuk*, Wznowienie postępowania cywilnego, Warszawa 1970; *P. Siciński*, Zabezpieczenie roszczenia przez wpis ostrzeżenia w księdze wieczystej (ze szczególnym uwzględnieniem wpisu zakazu zbywania i obciążania nieruchomości), PS 1999, Nr 7–8; *E. Sinkievičius*, Zabezpieczenie w procesie arbitrażowym, ADR 2011, Nr 4(16); *K. Spatek*, Zabezpieczenie roszczeń w Konwencji z Lugano, PiP 2003, Nr 10; *T. Strumillo*, Zabezpieczenie roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym – wybrane zagadnienia. Problem równoległych postępowań prowadzonych przed sądem powszechnym oraz sądem polubownym w przedmiocie stosowania tymczasowych środków zabezpieczających, ADR 2014, Nr 3;

T. Szancito, Zabezpieczenie roszczenia ze skargi pauliańskiej, PS 2019, Nr 4; *M. Szymańska*, Regulacje UNCITRAL w zakresie zabezpieczenia roszczeń dochodzonych przed sądem arbitrażowym (polubownym) a prawo polskie, PPH 2008, Nr 8; *M. Śladkowski*, Ogólne postępowanie zabezpieczające w praktyce sądowej, MoP 2015, Nr 11; *Z. Świeboda*, Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, Warszawa 2001; *A. Tomaszek*, Dochodzenie naprawienia szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych w sprawach dotyczących czynów nieuczciwej konkurencji, MoP 2014, Nr 6; *A. Tynel*, Prace UNCITRAL w sprawie zabezpieczenia roszczenia w postępowaniu arbitrażowym (sądownictwie polubownym), R.Pr. 2004, Nr 1; *M. Uliasz*, Komentarz do spraw z zakresu postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego, Warszawa 2013; *M. du Vall*, Zabezpieczenie roszczeń w stosunku do środków społecznego przekazu, MoP 2006, Nr 17; *M. Walasik*, Integracja postępowania zabezpieczającego z postępowaniem nieprocesowym, w: *A. Barańska, S. Cieślak* (red.), *Ars in vita. Ars in iure*. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu, Warszawa 2018; *tenże*, Struktura cywilnego postępowania zabezpieczającego, PPC 2016, Nr 3; *tenże*, Wyrok wydany w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych jako tytuł zabezpieczenia po uchyleniu art. 479^{19a} k.p.c., PPC 2013, Nr 1; *E. Warzocha*, Postępowanie zabezpieczające. Komentarz do art. 730–757 K.P.C., Warszawa 2007; *tenże*, Zakres i skuteczność zabezpieczenia w świetle badań praktyki sądowej i komorniczej, w: *A. Marciniak* (red.), *Symbolae Vitoldo Broniewicz dedicatae*. Księga pamiątkowa ku czci Witolda Broniewicza, Łódź 1998; *K. Weitz*, O jurysdykcji krajowej w postępowaniu zabezpieczającym w świetle konwencji lugańskiej i prawa wspólnotowego, PS 2003, Nr 10; *E. Wengerek*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, Warszawa 1972; *E. Wieczorek*, Zabezpieczenie roszczeń i praw w sądowym postępowaniu zabezpieczającym, w: *A. Nowak* (red.), *Wokół problematyki cywilnoprosesowej*. Studium teoretycznoprawne. Księga pamiątkowa dla uczczenia pracy naukowej Profesora Kazimierza Korzana, Katowice 2001; *P. Wieczorek*, Funkcje postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego, PE 2000, Nr 7; *P. Wołowski*, Nabycie własności rzeczy od obowiązane w postępowaniu zabezpieczającym, PPEgz 2018, Nr 6; *S. Włodyka*, Pojęcie postępowania cywilnego i jego rodzaje, w: *J. Jodłowski* (red.), *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, Wrocław–Warszawa 1974; *Z. Woźniak*, Hipoteka przymusowa jako sposób zabezpieczenia roszczeń pieniężnych po zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece dokonanej ustawą z 26 czerwca 2009 r., PPC 2013, Nr 4; *tenże*, Ustalenie i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zabezpieczającego, PS 2008, Nr 7–8; *B. Wróblewski*, Zabezpieczenie wniosku o ustanowienie drogi koniecznej, Pal. 1962, Nr 3–4; *K. Wyrwińska*, Sposoby zabezpieczania roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym, Komentarz praktyczny, Lex 2006; *Z. Zawadzka*, Zabezpieczenie roszczeń polegające na zakazie publikacji w sprawach o ochronę dóbr osobistych, TPP 2014, Nr 1; *D. Zawistowski*, Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające. Komentarz, Lex 2013; *tenże*, Postępowanie zabezpieczające. Komentarz. Wybór orzeczeń, Warszawa 2007; *K. Zawisłak*, Przesłanki formalne postępowania zabezpieczającego w procedurze cywilnej, PS 2002, Nr 3; *K. Zawisłak*, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, t. 1, Toruń 1994; *tenże*, Uwagi do projektu zmian w Kodeksie postępowania cywilnego przygotowanego przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego – w zakresie postępowania zabezpieczającego, w: *K. Markiewicz* (red.), *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, Warszawa 2011; *tenże*, Uwagi o pojęciu postępowania zabezpieczającego w sprawach cywilnych, w: *Zbiór rozpraw z zakresu postępowania cywilnego*. Księga pamiątkowa ku czci prof. Włodzimierza Berutowicza, AUWr 1990, Nr 170; *F. Zedler*, Interes prawny jako podstawa zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu cywilnym. Księga pamiątkowa ku czci Z. Resicha, Warszawa 1985; *tenże*, Problemy postępowania zabezpieczającego w sprawach cywilnych, RPEiS 1988, Nr 1.

Wprowadzenie

Spis treści

	Nb		Nb
1. Cel zabezpieczenia	1	7. Nakaz zapłaty jako tytuł zabezpieczenia	7
2. Przepisy znajdujące zastosowanie w postępowaniu zabezpieczającym	2	8. Europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym	8
3. Etapy postępowania zabezpieczającego	3	9. Zabezpieczenie kosztów	9
4. Charakter postępowania zabezpieczającego	4	10. Inne rodzaje zabezpieczeń	10
5. Rodzaje zabezpieczeń	5	11. Zmiana terminologiczna	11
6. Przedmiot postępowania zabezpieczającego	6	12. Zabezpieczenie orzekane w postępowaniu karnym	12

1. **Cel zabezpieczenia.** Postępowanie cywilne, podobnie jak inne postępowania sądowe, **1** cechuje w wielu wypadkach długotrwałość (**przewlekłość**). W szczególności dotyczy to postępowania rozpoznawczego prowadzonego zarówno w trybie procesu, jak i w postępowaniu nieprocesowym. W konsekwencji wielokrotnie może się zdarzyć, że w chwili wydania orzeczenia rozstrzygającego sprawę co do istoty zaszły już takie zmiany w stanie faktycznym i w stanie prawnym, iż wykonanie tego orzeczenia w praktyce nie może nastąpić. Niemożność wykonania uprawnień ustalonych w orzeczeniach sądu stawia pod znakiem zapytania funkcje postępowania prowadzonego w określonej sprawie, godzi w powagę wymiaru sprawiedliwości, a także w zasadę państwa prawnego. Sytuacji takiej zapobiec ma postępowanie zabezpieczające, którego celem jest **zapewnienie efektywności** (wykonalności i skuteczności) orzeczeń wydawanych w sprawie.

2 2. **Przepisy znajdujące zastosowanie w postępowaniu zabezpieczającym.** Regulacja postępowania zabezpieczającego została zawarta w Części drugiej KPC w art. 730–757. **Przepisy o postępowaniu zabezpieczającym nie są jednak unormowaniem kompletnym i wyczerpującym**, dlatego w kwestiach w nich nieuregulowanych należy sięgać **do przepisów o procesie (na mocy art. 13 § 2)**. Ponadto, **zgodnie z art. 743 § 1 zd. 1**, jeżeli postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia podlega wykonaniu w drodze egzekucji, do wykonania tego postanowienia stosuje się odpowiednio **przepisy o postępowaniu egzekucyjnym**, z tym jednak, że sąd nadaje postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia klauzulę wykonalności z urzędu. W postępowaniu zabezpieczającym znajdują zatem również odpowiednie zastosowanie przepisy Części trzeciej KPC. W przepisach o postępowaniu zabezpieczającym zamieszczono także przepisy modyfikujące rozwiązania przyjęte w postępowaniu egzekucyjnym (art. 731, 739, 743¹, 751–752⁶ – zob. uw. do tych przepisów).

Pamiętać również należy, że przepisy o postępowaniu zabezpieczającym uległy niezwykle gruntownej nowelizacji, dokonanej mocą ZmKPC z 2.7.2004 r. Wyrazem tej zasadniczej zmiany było w szczególności zamieszczenie przepisów o postępowaniu zabezpieczającym w oddzielnej, Części drugiej KPC. We wcześniejszym stanie prawnym Część druga KPC obejmowała przepisy o postępowaniu zabezpieczającym oraz egzekucyjnym. Jak wskazuje A. Jakubecki (A. Jakubecki, KPC. Komentarz, t. 2, 2017, art. 730), zmiana systematyki KPC nie może pozostać bez znaczenia dla wykładni przepisów o postępowaniu zabezpieczającym. Natomiast J. Jankowski (Nowelizacje KPC, s. 5 i 49) zauważa, że dla podkreślenia niezależnego charakteru postępowania zabezpieczającego umieszczono przepisy normujące to postępowanie w osobnej części KPC i nadano jej całkiem nową treść, nie zaś ograniczono się jedynie do modyfikacji poszczególnych uregulowań. Część druga – „Postępowanie zabezpieczające” dzieli się nadal na trzy tytuły zawierające odpowiednio: przepisy ogólne, unormowania dotyczące zabezpieczenia roszczeń pieniężnych oraz innych wypadków zabezpieczenia.

Istotna nowelizacja przepisów o postępowaniu zabezpieczającym wprowadzona została ZmKPC z 16.9.2011 r., która weszła w życie 3.5.2012 r. Dalsze istotne zmiany wprowadziła zaś ZmKPC z 4.7.2019 r., która weszła w życie 7.11.2019 r. oraz ZmKPC z 9.3.2023 r., która weszła w życie 1.7.2023 r. (zob. uw. do: art. 730¹, Nb 7, art. 731, Nb 6; art. 733, Nb 3; art. 735, Nb 3; art. 736, Nb 11, 15 i 16; art. 740, Nb 4 i 6; art. 741, Nb 1 i 2; art. 748, Nb 4; art. 754¹, Nb 5).

3 3. **Etapy postępowania zabezpieczającego.** W ramach postępowania zabezpieczającego można wyodrębnić **два etapy**: 1) pierwszy etap, związany z orzekaniem w przedmiocie zabezpieczenia, który ma charakter **rozpoznawczy**; 2) drugi etap ma charakter **wykonawczy**, a jego celem jest wykonanie wydanego wcześniej postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia.

Etap wykonawczy postępowania zabezpieczającego może być prowadzony z odpowiednim zastosowaniem przepisów o postępowaniu **egzekucyjnym** (art. 743 § 1 zd. 1), ale może również przebiegać w inny sposób (np. wpis hipoteki przymusowej do księgi wieczystej – art. 747 pkt 2).

W praktyce stosowania przepisów o postępowaniu zabezpieczającym spotkać się można niekiedy z pewnym nieporozumieniem dotyczącym etapu wykonawczego postępowania zabezpieczającego prowadzonego z zastosowaniem przepisów o postępowaniu egzekucyjnym. W związku z tym podkreślić należy, iż podstawą wykonania zabezpieczenia nie jest (z wyjątkiem, o którym mowa w art. 730 § 2 zd. 2) tytuł wykonawczy ani tytuł egzekucyjny. Akt, który stanowi podstawę wykonania zabezpieczenia, właśnie w celu uniknięcia nieporozumień, powinien być nazywany **tytułem zabezpieczenia**. Taka jest też terminologia kodeksowa (zob. art. 492 § 1, art. 1151², zob. też wyr. SA w Łodzi z 22.1.2014 r., I ACa 878/13, Legalis). Z tego samego powodu etap wykonawczy postępowania zabezpieczającego nie powinien być określany mianem postępowania egzekucyjnego, wszak nie zmierza on, co do zasady, do zaspokojenia roszczenia uprawnionego (art. 731).

Przepisy Części drugiej KPC w zasadzie **dotyczą etapu pierwszego, tj. rozpoznawczego**. W odniesieniu do drugiego etapu zawierają klauzulę generalną o odpowiednim stosowaniu przepisów o postępowaniu egzekucyjnym (zob. Nb 2).

4 4. **Charakter postępowania zabezpieczającego.** Jak wynika z powyższych uwag, postępowanie zabezpieczające jest postępowaniem w sprawie, służy ono bowiem załatwieniu sprawy

cywilnej, nie dotyczy zaś kwestii proceduralnych. Jednocześnie postępowanie zabezpieczające jest **postępowaniem pomocniczym**, czyli takim, w ramach którego ochrona cywilnoprawna jest udzielana w sposób pośredni. Oznacza to, że w postępowaniu pomocniczym stwarzana jest jedynie podstawa do wszczęcia lub dalszego prowadzenia innego postępowania, w którym udzielona zostanie bezpośrednia ochrona cywilnoprawna, czyli urzeczywistnienie lub ustalenie praw i obowiązków cywilnoprawnych (*S. Włodyka*, Pojęcie postępowania cywilnego, s. 275). Postępowanie zabezpieczające ma charakter pomocniczy zarówno wobec postępowania rozpoznawczego, jak i egzekucyjnego (*A. Jakubecki*, w: *A. Jakubecki*, KPC. Komentarz, t. 2, 2017, art. 730, Nt 1). Natomiast *W. Broniewicz* (Postępowanie cywilne w zarysie, s. 26) określa postępowanie zabezpieczające jako postępowanie uboczne. Różni się ono od postępowania głównego (postępowania w sprawie – art. 359 § 1, art. 394 § 1), które ma na celu załatwienie sprawy cywilnej, w której zostało wszczęte, tym, że postępowanie uboczne ma na celu załatwienie kwestii proceduralnej związanej z postępowaniem głównym, niewarunkującej możliwości jego przeprowadzenia. Z kolei *J. Jagieła* (w: *K. Piasecki*, *A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, wprowadzenie do cz. II, Nb 1) uznaje, że postępowanie zabezpieczające ma charakter **akcesoryjny** w stosunku do postępowania rozpoznawczego toczącego się, wszczętego później bądź (wyjątkowo, zob. art. 730 § 2 zd. 2 – uwaga *M.M.*) prawomocnie ukończonego.

5. Rodzaje zabezpieczeń. Celem postępowania zabezpieczającego jest **zapewnienie skuteczności** 5 orzeczenia merytorycznego wydanego w postępowaniu rozpoznawczym oraz w postępowaniu prowadzonym przed sądem polubownym. Nie chodzi tu tylko o wykonalność, ponieważ zabezpieczenie może dotyczyć również orzeczeń niepodlegających wykonaniu w drodze egzekucji (przykładowo można tu wskazać na zawieszenie postępowania egzekucyjnego jako sposób zabezpieczenia powództwa przeciwegzekucyjnego, zob. uw. do art. 755). Można zatem ogólnie powiedzieć, iż celem postępowania zabezpieczającego jest udzielenie **tyczasowej ochrony prawnej** (*A. Jakubecki*, w: *A. Jakubecki*, KPC. Komentarz, t. 2, 2017, art. 730, Nt 1; *J. Jagieła*, w: *K. Piasecki*, *A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, uw. przed art. 730, Nb 1). Ochrona ta jest udzielana na dwa sposoby: 1) **zabezpieczenie konserwacyjne** – polega na utrzymaniu istniejącego stanu rzeczy w celu zapewnienia efektywności, wykonalności mającego zapaść w przyszłości albo już zapadłego orzeczenia co do istoty sprawy. Większość sposobów zabezpieczenia przewidzianych w KPC dotyczy zabezpieczenia konserwacyjnego; 2) **zabezpieczenie nowacyjne** – polega na tymczasowym unormowaniu stosunków pomiędzy uprawnionym a obowiązującym według spodziewanej treści orzeczenia mającego zapaść w danej sprawie. Chodzi tu przede wszystkim o sytuacje, w których warunki życiowe uprawnionego wymagają tymczasowego unormowania jego stosunków z obowiązującym zazwyczaj poprzez zapewnienie uprawnionemu pewnych świadczeń od obowiązującego. Przykładowo może tu chodzić o zabezpieczenie roszczeń alimentacyjnych (art. 753).

W ramach przedstawionego podziału zabezpieczenie **konserwacyjne** powinno być traktowane jako **typowy rodzaj** zabezpieczenia, zabezpieczenie nowacyjne ma zaś charakter szczególnie, wyjątkowy. Jak stanowi bowiem art. 731, zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej. Ponadto, jak wynika z przepisów Części drugiej KPC, każde roszczenie może podlegać zabezpieczeniu konserwacyjnemu, natomiast katalog roszczeń pieniężnych, które mogą zostać zabezpieczone w sposób nowacyjny, ma charakter zamknięty (zob. uw. do art. 753–754). Katalog takiego nie ma natomiast w przypadku roszczeń **niepieniężnych**, a zatem każde roszczenie niepieniężne może zostać zabezpieczone w sposób nowacyjny (zob. uw. do art. 755). Pewne ograniczenie w tym zakresie wprowadzono jednak ZmKPC z 16.9.2011 r., dodając do art. 755 § 2¹, w myśl którego, art. 731 nie stosuje się, jeżeli zabezpieczenie jest konieczne dla odwrócenia grożącej szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków. Z kolei zgodnie z art. 755 § 2 zd. 1, w sprawach o ochronę dóbr osobistych zabezpieczenie polegające na zakazie publikacji może być udzielone tylko wtedy, gdy nie sprzeciwia się temu ważny interes publiczny. Uwzględniając wskazane zastrzeżenia przyjąć należy, iż w obecnym stanie prawnym nadal wszystkie rodzaje roszczeń niepieniężnych mogą zostać zabezpieczone w sposób nowacyjny.

Jeżeli ustawa zezwala na udzielenie nowacyjnego zabezpieczenia określonego roszczenia, możliwe jest **jednoczesne zabezpieczenie** tego samego roszczenia w **sposób** zarówno

nowacyjny, jak i konserwacyjny (np. w przypadku świadczeń alimentacyjnych sąd może zobowiązać obowiązanego do okresowego przekazywania uprawnionemu określonej sumy pieniężnej na mocy art. 753 i jednocześnie ustanowić na nieruchomości obowiązanego hipotekę przymusową, przewidzianą w art. 747 pkt 2 w celu zabezpieczenia okresowych świadczeń alimentacyjnych należnych w przyszłości).

Drugi podział zabezpieczeń wynikający z przepisów Części drugiej KPC to **zabezpieczenie roszczeń pieniężnych** (Tytuł II Części drugiej KPC) i „inne wypadki zabezpieczenia” (Tytuł III Części drugiej KPC), czyli **zabezpieczenie roszczeń niepieniężnych**. Z podziałem tym wiąże się istotna reguła wynikająca z przepisów. Katalog sposobów zabezpieczenia roszczeń pieniężnych ma charakter zamknięty, a zatem sąd może zastosować wyłącznie sposoby zabezpieczenia wskazane w ustawie (art. 747, 753, 754). Rozwiązanie takie ma na celu ochronę obrotu prawnego, a w szczególności ochronę praw strony bierniej postępowania zabezpieczającego (obowiązanego). Przyjęcie tego rozwiązania nie jest jednak możliwe w przypadku roszczeń niepieniężnych. Nie sposób enumeratywnie wymienić wszystkich rodzajów roszczeń niepieniężnych (*dare, facere, non facere, omittere, pati*), które mogą w praktyce podlegać zabezpieczeniu. Z tego powodu katalog sposobów zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych ma charakter otwarty, a sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni, nie wyłączając sposobów przewidzianych do zabezpieczenia roszczeń pieniężnych (art. 755 § 1 zd. 1).

Oba wskazane podziały zabezpieczeń wzajemnie zachodzą na siebie („**krzyżują się**”), co oznacza, że może występować konserwacyjne lub nowacyjne zabezpieczenie roszczenia pieniężnego, a także konserwacyjne lub nowacyjne zabezpieczenie roszczenia niepieniężnego.

6. 6. Przedmiot postępowania zabezpieczającego. Przedmiotem (istotą) postępowania zabezpieczającego jest **zabezpieczenie roszczenia**. Chodzi tu o roszczenie procesowe, czyli twierdzenie uprawnionego o istnieniu albo nieistnieniu określonego roszczenia materialnoprawnego, przedstawione sądowi celem wiążącego ustalenia tego istnienia albo nieistnienia. W KPC oprócz określenia „zabezpieczenie roszczenia” używany jest termin „**zabezpieczenie powództwa**” (np. art. 179 § 3, art. 187 § 2). Określenia te są synonimami i można się nimi posługiwać zamiennie.

7. 7. Nakaz zapłaty jako tytuł zabezpieczenia. W KPC zawarte są również przepisy dotyczące zabezpieczenia roszczeń, które zamieszczone zostały poza Częścią drugą Kodeksu. Chodzi tu w szczególności o art. 492 § 1, zgodnie z którym nakaz zapłaty z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczenia, wykonalny **bez nadawania** mu **klauzuli** wykonalności. Jeżeli zatem został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, zbędne jest uzyskiwanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia. Nakaz zapłaty zastępuje to postanowienie. Nie ma zatem etapu rozpoznawczego postępowania zabezpieczającego, a niezbędne jest przeprowadzenie tylko etapu wykonawczego tego postępowania. Z powołanego przepisu wynika, że zbędne jest również nadawanie klauzuli wykonalności. Należy jednak przyjąć, że nadanie klauzuli jest konieczne w razie skierowania zabezpieczenia do majątku wspólnego małżonków. Znajdzie wówczas zastosowanie art. 743¹ (zob. uw. do tego przepisu). Kwota zasądzona nakazem zapłaty wraz z wymagalnymi odsetkami stanowi sumę, której złożenie przez dłużnika (obowiązanego) na rachunek depozytowy MF (zob. uw. do art. 736, Nb 4) wystarcza do zabezpieczenia roszczenia. Jeżeli nakaz zapłaty zobowiązuje do wydania rzeczy zamiennych, do zabezpieczenia wystarczy złożenie sumy równej wartości przedmiotu sporu. Jest to konstrukcja zbliżona do sumy zabezpieczenia (zob. uw. do art. 736, Nb 3). Zbliżona jest dlatego, że nie obejmuje ona kosztów postępowania. Przyjąć można, choć nie wynika to wprost z przepisu, że również po wykonaniu zabezpieczenia (np. po ustanowieniu hipoteki przymusowej, czy zajęciu ruchomości), pozwany może wpłacić na rachunek depozytowy MF **sumę zabezpieczenia** i udzielone wcześniej zabezpieczenie upada (*argumentum per analogiam* z art. 742 § 1 zd. 2) – zob. też uw. do art. 743, Nb 2 i do art. 745, Nb 3).

Powód, dysponując tytułem zabezpieczenia uregulowanym w art. 492 i wnosząc o dokonanie zabezpieczenia, jest zobowiązany wskazać sposób zabezpieczenia (art. 492 § 2). Zgodnie z ogólną zasadą z art. 749, niedopuszczalne jest wykonanie w tej sytuacji zabezpieczenia konserwacyjnego roszczenia pieniężnego przeciwko Skarbowi Państwa.

Ponieważ przy zastosowaniu art. 492 w ogóle nie było wydawane postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, obowiązanym w analizowanej sytuacji nie może wnieść zażalenia, o którym mowa

w art. 741. Może on jednak, na mocy odpowiednio stosowanego art. 742, złożyć **wniosek o uchylenie albo zmianę** uzyskanego *ex lege* zabezpieczenia, jeżeli podstawa zabezpieczenia odpadła, zmieniła się albo w ogóle nie istniała w chwili wydawania nakazu zapłaty (np. powód nie miał interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia, ponieważ dysponował zabezpieczeniem rzeczowym dochodzonej należności). Przed uwzględnieniem wniosku konieczne jest przeprowadzenie rozprawy. Powodowi przysługuje zażalenie na postanowienie uwzględniające wniosek, a wniesienie zażalenia wstrzymuje wykonanie zaskarżonego postanowienia. Z kolei na wniosek pozwanego sąd może ograniczyć zabezpieczenie według swego uznania.

Po wejściu w życie ZmKPC z 4.7.2019 r. powyższe uwagi odnieść również można do wydanego w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych wyroku sądu I instancji zasądzającego świadczenie w pieniądzu lub rzeczach zamiennych (art. 492 § 1 i 2 w zw. z art. 458¹³).

Jak wskazał SA w Rzeszowie (post. z 28.3.2014 r., I ACz 85/14, Legalis), zmiana zabezpieczenia jest możliwa, jeżeli odpadnie lub zmieni się przyczyna zabezpieczenia. Natomiast o ograniczeniu zabezpieczenia na podstawie art. 492 § 2 sąd orzeka **według swojego uznania**.

Wskazać można również **dalsze przepisy**, zarówno kodeksowe, jak i pozakodeksowe, **regulujące postępowanie zabezpieczające**. W szczególności powołać należy następujące unormowania: 1) art. 91 pkt 2, art. 132 § 1¹, art. 179 § 3, art. 187 § 2, art. 445, 445¹, 479²⁸ § 1 pkt 3, art. 775, 791 § 5, art. 890¹, 911⁸ § 2, art. 1028 § 4, art. 1030, 1036 § 1 pkt 2, art. 1040, 1064⁷, 1110³–1110⁴, art. 1115¹, 1151², 1166, 1181–1182 KPC; 2) art. 10 ust. 2 KWU; 3) art. 135, 221 i 316 ust. 4 BankFGwU; 4) art. 152 PrGeolGórn; 5) art. 268 KSH; 6) art. 36–43, 146 ust. 3, art. 390 ust. 1 pkt 1 PrUpad; 7) art. 12 ust. 2, art. 170, 259, 268–269, 286–287 i 336 PrRestr.

8. Europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym. Jak wynika z art. 1144³ i n., **8** przepisy Części drugiej KPC stosuje się odpowiednio do europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, uregulowanego w rozp. Nr 655/2014, chyba że art. 1144³ i n. stanowią inaczej (zob. uw. do tych przepisów).

9. Zabezpieczenie kosztów. Instytucją zbliżoną do zabezpieczenia roszczenia jest zabez- **9** pieczenie kosztów procesu. Ustawodawca przewidział to zabezpieczenie w dwóch sytuacjach, w których ściągnięcie tych kosztów mogłoby być poważnie utrudnione lub wręcz niemożliwe. I tak: 1) jeżeli sąd po wniesieniu pozwu **dopuszcza tymczasowo** do podjęcia naglącej czynności procesowej osobę niemogącą na razie przedstawić pełnomocnictwa, może uzależnić to od zabezpieczenia kosztów (art. 97 § 1); 2) powód, który nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie członkowskim UE, jest obowiązany na żądanie pozwanego złożyć kaucję na zabezpieczenie kosztów procesu (art. 1119). Szczegółowa regulacja tej kaucji, zwanej **kaucją aktoryczną**, zawarta jest w art. 1120–1128.

10. Inne rodzaje zabezpieczeń. Od instytucji zabezpieczenia roszczenia w ramach **10** postępowania zabezpieczającego odróżnić należy zabezpieczenie dowodów (zob. art. 310 i n. oraz art. 1137), zabezpieczenie spadku (art. 633 i n. oraz art. 1139 i n.), a także postanowienia sądu, mocą których sąd uzależnia wykonanie orzeczenia od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia (art. 334, 388, 414). Przepisy o postępowaniu zabezpieczającym nie znajdują również zastosowania do zabezpieczeń o charakterze materialnoprawnym (np. zastawu, art. 306 i n. KC). Wyjątek w tym zakresie stanowi hipoteka przymusowa jako konserwacyjny sposób zabezpieczenia roszczenia pieniężnego albo niepieniężnego (art. 747 pkt 2, art. 755 § 1 zd. 1 *in fine*).

Od postępowania zabezpieczającego uregulowanego w Części drugiej KPC należy również odróżnić postępowanie zabezpieczające unormowane w art. 36–43 PrUpad. To ostatnie postępowanie nie służy bowiem zabezpieczeniu pojedynczego roszczenia, lecz ogółu roszczeń dochodzonych w postępowaniu upadłościowym, zaś jego przedmiotem jest zabezpieczenie całego majątku dłużnika, przeciwko któremu wszczęto postępowanie w przedmiocie **ogłoszenia upadłości**. Zgodnie jednak z art. 37 PrUpad, w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania zabezpieczającego stosuje się odpowiednio przepisy KPC o postępowaniu zabezpieczającym. Mocą PrRestr w art. 37 PrUpad dodano zd. 2, który wyraźnie wyłącza zastosowanie art. 396 KPC w postępowaniu zabezpieczającym toczącym się w ramach postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości.

Analogiczną funkcję od 1.1.2016 r. pełnią **postępowania zabezpieczające przewidziane w PrRestr.** W art. 268–269 PrRestr przewidziano postępowanie zabezpieczające prowadzone w ramach postępowania układowego, zaś w art. 286–287 PrRestr postępowanie zabezpieczające będące częścią postępowania sanacyjnego. Cechami wspólnymi tych postępowań jest ich służebna rola wobec jednego z postępowań restrukturyzacyjnych, fakultatywny charakter, a także odpowiednie stosowanie przepisów KPC o postępowaniu zabezpieczającym w sprawach nieuregulowanych w PrRestr (art. 269 i 287 PrRestr).

11 11. Zmiana terminologiczna. Nowelizacją ZmKPC z 2.7.2004 r. wprowadzono w postępowaniu zabezpieczającym istotną zmianę terminologiczną. Postanowienie, mocą którego sąd ustanawiał zabezpieczenie, nazywane było, przed wejściem w życie wskazanej nowelizacji, „zarządzeniem tymczasowym”. Zgodnie z obecną terminologią kodeksową jest to „**postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia**” (zob. np. art. 739, 743, 743¹, 752⁴), „postanowienie o zabezpieczeniu” (zob. np. art. 752⁴ § 5 *in fine*), albo „postanowienie, którym udzielono zabezpieczenia” (np. art. 742 § 1).

12 12. Zabezpieczenie orzekane w postępowaniu karnym. Jak wynika z art. 292 § 1 KPK w obecnym brzmieniu, zabezpieczenie orzekane w postępowaniu karnym następuje w sposób wskazany w przepisach KPC, chyba że KPK stanowi inaczej. Wskazać zatem należy, że w art. 291–294 KPK zawarto regulacje szczególne dotyczące: 1) rodzajów roszczeń podlegających zabezpieczeniu w postępowaniu karnym; 2) przestępstw, w związku z którymi można orzec zabezpieczenie oraz 3) przebiegu postępowania zabezpieczającego prowadzonego w związku z postępowaniem karnym.

I tak, w myśl art. 291 § 1 KPK, w razie zarzucenia oskarżonemu popełnienia przestępstwa, za które lub w związku z którym można orzec grzywnę, świadczenie pieniężne, przepadek, środek kompensacyjny, zwrot korzyści majątkowej może z **urzędu** nastąpić zabezpieczenie wykonania orzeczenia na mieniu oskarżonego lub na mieniu stanowiącym korzyść majątkową osiągniętą z przestępstwa w rozumieniu art. 45 § 2 KK, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia będzie niemożliwe albo znacznie utrudnione. Z kolei, jak wynika z art. 291 § 2 KPK, zabezpieczenie wykonania orzeczenia przypadku lub zwrotu korzyści może nastąpić również na mieniu osoby fizycznej, prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, na którą zostało przeniesione mienie stanowiące korzyść uzyskaną z popełnienia przestępstwa albo mienie podlegające przypadkowi. Osoba ta może wystąpić z **powództwem** przeciwko Skarbowi Państwa o ustalenie, że mienie lub jego część nie podlega przypadkowi. Do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu (art. 293 § 7 KPK).

Z urzędu może także nastąpić na mieniu oskarżonego zabezpieczenie wykonania orzeczenia o kosztach sądowych, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia w tym zakresie będzie niemożliwe albo znacznie utrudnione (art. 291 § 3 KPK). Jak zatem wynika z powołanych przepisów, w postępowaniu karnym, odmiennie niż w postępowaniu cywilnym, regułą jest orzekanie zabezpieczenia z urzędu (zob. uw. do art. 732).

W postępowaniu karnym regułą jest, iż zabezpieczenie następuje w **sposób wskazany w KPC** (art. 292 § 1 KPK). Znajdują, zatem tutaj odpowiednie zastosowanie art. 747, 753 § 1 oraz art. 755 KPC (zob. uw. do tych przepisów). Wyjątek w tym zakresie ustanowiony został w art. 292 § 2 KPK. Jak wynika z tego przepisu, zabezpieczenie grożącego przypadku następuje przez zajęcie ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych oraz przez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości. Zakaz ten podlega ujawnieniu w księdze wieczystej, a w jej braku, w zbiorze złożonych dokumentów. W miarę potrzeby może być ustanowiony zarząd nieruchomości oskarżonego. W art. 292a–292b KPK szczegółowo uregulowano sposób zabezpieczenia w postaci przymusowego zarządu przedsiębiorstwa.

Postanowienie o zabezpieczeniu w postępowaniu karnym wydać może zarówno **sąd, jak i prokurator** prowadzący postępowanie przygotowawcze. Treść postanowienia o zabezpieczeniu została szczegółowo uregulowana w art. 293 § 2 KPK.

Na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje **zażalenie** (art. 293 § 3 KPK). Zatem w postępowaniu karnym, odmiennie niż w postępowaniu cywilnym (zob. uw. do art. 741 KPC), zażalenie przysługuje na każde postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia, a nie tylko na postanowienie sądu I instancji.

Postanowienie o zabezpieczeniu z chwilą wydania stanowi „tytuł wykonawczy” (art. 293 § 5 KPK), a ściślej rzecz ujmując – tytuł zabezpieczenia (zob. wyżej Nb 3).

Zabezpieczenie udzielone w postępowaniu karnym **upada** w razie łącznego spełnienia dwóch przesłanek: 1) gdy niezależnie od tego, jakie orzeczenie było nim objęte, nie zostanie prawomocnie orzeczone którekolwiek z orzeczeń wskazanych w art. 291 § 1 i 3; 2) uprawniony nie wytoczył powództwa (w procesie cywilnym) o te roszczenia przed upływem 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia w tym przedmiocie w postępowaniu karnym (art. 294 § 1 KPK).

Przyjąć należy, że **3-miesięczny termin** do wytoczenia powództwa ma charakter prekluzyjny i nie podlega przywróceniu (wynika to z okoliczności, iż skutek prawny w postaci upadku zabezpieczenia następuje *ex lege* z upływem wskazanego terminu, nie ma zatem możliwości jego cofnięcia). Natomiast w razie wytoczenia powództwa we wskazanym terminie zabezpieczenie pozostaje w mocy, jeżeli w postępowaniu cywilnym sąd nie orzeknie inaczej (art. 294 § 2 KPK).

Do **wykonania** postanowień o zabezpieczeniu grzywny, świadczenia pieniężnego, środka kompensacyjnego oraz kosztów sądowych, w zakresie nieuregulowanym przepisami prawa karnego, mają zastosowanie przepisy KPC, zaś do wykonania postanowień o zabezpieczeniu przypadku mają zastosowanie przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 27a KKW). Jednak, jak wynika z art. 293 § 6 KPK, czynności egzekucyjne w celu wykonania postanowienia o zabezpieczeniu nie są podejmowane, jeżeli zabezpieczenie nastąpiło na rzeczach, które oskarżony wcześniej wydał organowi procesowemu albo na rzeczach zatrzymanych na podstawie art. 217 i n. KPK. We wskazanych sytuacjach przeprowadzanie etapu wykonawczego postępowania zabezpieczającego staje się po prostu zbędne.

Regulacje KPC i KPK w zakresie postępowania zabezpieczającego znajdują również zastosowanie do roszczeń związanych z **przestępstwami skarbowymi**. Jak trafnie zauważa *J. Jagieła* (w: *K. Piasecki, A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, przed art. 730, Nb 5), podstawą prawną tego rozwiązania jest art. 113 § 1 KKS, zgodnie z którym w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe stosuje się odpowiednio przepisy KPK, jeżeli przepisy Kodeksu nie stanowią inaczej. Do KKS odwołano się też w art. 291 § 2 *in fine* KPK.

Trafnie zauważył SN w post. z 12.5.2004 r. (II KK 389/03, OSNwSK 2005, Nr 1, poz. 864), iż postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym na poczet roszczeń wynikających z treści prawomocnego wyroku w stadium postępowania wykonawczego może ulec zmianie, **uchyleniu** – stosownie do treści art. 742 § 1 KPC w zw. z art. 292 § 1 KPK, a zatem orzeczenie o zabezpieczeniu majątkowym nie stwarza trwałej sytuacji prawnej.

Z kolei w post. z 7.5.2009 r. (IV CSK 567/08, MoP 2010, Nr 15, s. 860 z głosem *M. Mulińskiego*, PPEgz 2013, Nr 1–3), SN wyraził budzący wątpliwości pogląd, iż „w razie przysądzenia własności nieruchomości (art. 1000 § 1 i art. 1003 § 1 KPC), przewidziany w art. 292 KPK zakaz zbywania i obciążania nieruchomości nie wygasa”. Uzasadniając swoje stanowisko SN uznał, iż zakazu zbywania i obciążania nieruchomości orzeczonego na podstawie art. 292 § 2 KPK nie można uznać za „prawo lub roszczenie osobiste” Skarbu Państwa, w rozumieniu art. 1000 § 1 KPC w zw. z art. 16 ust. 2 KWU. Jest to powstające w sposób określony w KPC i ujawnione w księdze wieczystej obciążenie nieruchomości dokonane w postępowaniu karnym, wynikające z publicznoprawnych uprawnień Państwa do zagwarantowania egzekucji wyroku sądowego wydanego w takim postępowaniu, do którego przepisy art. 1000 § 1 i art. 1003 § 1 KPC nie mają zastosowania i które nie wygasa w wyniku przysądzenia własności po sprzedaży egzekucyjnej nieruchomości.

Art. 730. [Podstawy zabezpieczenia]

§ 1. W każdej sprawie cywilnej podlegającej rozpoznaniu przez sąd lub sąd polubowny można żądać udzielenia zabezpieczenia.

§ 2. Sąd może udzielić zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania lub w jego toku. Po uzyskaniu przez uprawnionego tytułu wykonawczego dopuszczalne jest udzielenie zabezpieczenia tylko wtedy, jeżeli ma ono na celu zabezpieczenie roszczenia o świadczenie, którego termin spełnienia jeszcze nie nastąpił.

Spis treści

	Nb		Nb
1. Dopuszczalność zabezpieczenia	1	8. Czasowe granice zabezpieczenia	8
2. Zabezpieczenie roszczenia dochodzonego przed sądem polubownym	2	9. Ponowne wszczęcie postępowania zabezpieczającego	9
3. Dopuszczalność drogi sądowej	3	10. Zabezpieczenie a nadzwyczajny środek zaskarżenia	10
4. Jurysdykcja krajowa	4	11. Orzecznictwo	11
5. Wyłączone egzekucja i zabezpieczenie	5	12. Orzeczenia niepodlegające wykonaniu w drodze egzekucji	12
6. Odrzucenie wniosku	6	13. Kwestia zabezpieczenia kosztów procesu	13
7. Moment wszczęcia postępowania zabezpieczającego	7	14. Odesłanie	14

1 1. Dopuszczalność zabezpieczenia. Paragraf 1 komentowanego przepisu reguluje kwestię dopuszczalności zabezpieczenia. Wynika z niego, iż zabezpieczenie może być udzielone w każdej sprawie cywilnej podlegającej rozpoznaniu przez sąd państwowy lub sąd polubowny. Warunkiem dopuszczalności zabezpieczenia jest zatem okoliczność, że określone roszczenie może być dochodzone w postępowaniu przed sądem powszechnym lub przed sądem polubownym. W przypadku postępowania przed sądem powszechnym chodzić może zarówno o **proces, jak i o postępowanie nieprocesowe**. Okoliczność tę potwierdza brzmienie art. 732, w którym jest mowa o wszczęciu postępowania rozpoznawczego z urzędu, a możliwość takiego wszczęcia postępowania dotyczy właśnie postępowania nieprocesowego. Zabezpieczenie jest dopuszczalne również w sytuacji, gdy orzeczenie wydane w postępowaniu rozpoznawczym nie nadaje się do wykonania w drodze egzekucji. Możliwe jest zatem uzyskanie zabezpieczenia nie tylko w sprawie o zasądzenie świadczenia, lecz także **w sprawie o ustalenie** istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa (art. 189), a także w sprawie o **ukształtowanie** stosunku prawnego.

2 2. Zabezpieczenie roszczenia dochodzonego przed sądem polubownym. W art. 730 § 1 mowa jest o możliwości żądania zabezpieczenia w każdej sprawie cywilnej rozpoznawanej przez sąd polubowny. A. Jakubecki (w: A. Jakubecki, KPC. Komentarz, t. 2, 2017, art. 730, Nt 2) trafnie zatem wskazuje, że nie jest przeszkodą do udzielenia zabezpieczenia przez sąd państwowy okoliczność, iż w sprawie zawarto umowę o poddanie jej rozstrzygnięcia sądowi polubownemu. Z kolei, jak wynika z art. 1166 w zw. z art. 1158 § 1, w przypadku postępowania toczącego się przed sądem polubownym właściwy do udzielenia zabezpieczenia jest **sąd państwowy**, czyli sąd powszechny, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny. Dotyczy to również sytuacji, w której miejsce postępowania przed sądem polubownym znajduje się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej lub nie jest oznaczone.

Ponadto ustawodawca, wprowadzając do KPC Część piątą obejmującą regulację sądownictwa polubownego (ZmKPC z 28.7.2005 r.), przewidział **możliwość udzielenia** zabezpieczenia **przez sam sąd polubowny**. Zgodnie bowiem z art. 1181 § 1, jeżeli strony nie uzgodniły inaczej, sąd polubowny na wniosek strony, która uprawdopodobniła dochodzone roszczenie, może postanowić o zastosowaniu takiego sposobu zabezpieczenia, który uzna za właściwy ze względu na przedmiot sporu. Z przepisu tego wynika, że sąd polubowny, w przeciwieństwie do sądu państwowego, nie jest ograniczony w zakresie sposobów zabezpieczenia roszczeń pieniężnych (zob. uw. do art. 747), „jeżeli strony nie uzgodniły inaczej” (art. 1181 § 1 *in principio*). Oznacza to, iż strony zapisu na sąd polubowny mogą w samym zapisie (lub w późniejszej umowie modyfikującej zapis) ograniczyć katalog sposobów zabezpieczenia możliwych do zastosowania przez sąd polubowny. Z treści art. 1181 (w szczególności z § 1 tego przepisu) wynika jednak, iż strony zapisu na sąd polubowny nie mogą całkowicie pozbawić sądu arbitrażowego kompetencji do wydawania postanowień w przedmiocie zabezpieczania roszczeń. Podobnie, jak sąd państwowy, sąd polubowny, wydając postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, może uzależnić jego wykonanie od złożenia stosownego zabezpieczenia (kaucji) przez uprawnionego. Na wniosek strony sąd polubowny może ponadto zmienić lub uchylić wydane wcześniej postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia (art. 1181 § 2, który jest *sui generis* odpowiednikiem art. 742, zob. uw. do tego przepisu).

Postanowienie sądu polubownego o udzieleniu zabezpieczenia podlega wykonaniu po nadaniu mu **klauszuli wykonalności** przez sąd państwowy. Nadanie klauszuli wykonalności następuje przy

odpowiednim zastosowaniu art. 1214 § 2 i 3 oraz art. 1215. Jeżeli zatem postanowienie sądu polubownego o udzieleniu zabezpieczenia zostało wydane na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, odmowa nadania mu klauzuli wykonalności – zgodnie z art. 1214 § 3 w zw. z art. 1181 § 3 – może nastąpić w trzech sytuacjach: 1) jeżeli według przepisów KPC spór nie może być poddany pod rozstrzygnięcie sądu polubownego; 2) jeżeli wykonanie postanowienia sądu polubownego o udzieleniu zabezpieczenia byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego); 3) jeżeli wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta pozbawia konsumenta ochrony przyznanej mu bezwzględnie wiążącymi przepisami prawa właściwego dla umowy, której stroną jest konsument, a gdy prawem właściwym dla tej umowy jest prawo wybrane przez strony – ochrony przyznanej konsumentowi bezwzględnie wiążącymi przepisami prawa, które byłoby właściwe w braku wyboru prawa.

Z art. 1215 § 1 w zw. z art. 1181 § 3 wynika, że o stwierdzeniu wykonalności **postanowienia** sądu polubownego w przedmiocie zabezpieczenia **wydanego za granicą** sąd państwowy orzeka po przeprowadzeniu rozprawy. Odmowa stwierdzenia wykonalności (tj. odmowa nadania klauzuli wykonalności postanowieniu o zabezpieczeniu wydanemu za granicą) może nastąpić w oparciu o wymienione wyżej dwie przesłanki z art. 1214 § 3, a ponadto wówczas, gdy strona postępowania klauzulowego prowadzonego przez sąd państwowy wykaże, że wystąpiły stosowane odpowiednio przesłanki wymienione w art. 1215 § 2.

Jak wskazuje S. Cieślak, istotnym problemem jest skutek, do jakiego może doprowadzić równoległe prowadzenie dwóch postępowań o udzielenie zabezpieczenia, a mianowicie wydanie rozbieżnych decyzji w przedmiocie zabezpieczenia przez sąd państwowy oraz przez sąd arbitrażowy (S. Cieślak, Stosunek postępowania arbitrażowego, s. 25 i n.). Żaden przepis KPC nie zakazuje jednoczesnego prowadzenia dwóch postępowań zabezpieczających ani nie określa konsekwencji wydania dwóch rozbieżnych postanowień w przedmiocie zabezpieczenia w tej samej sprawie. Wydaje się, że taka rozbieżność wymaga rozstrzygnięcia sądu państwowego, który powinien wydać w tym przedmiocie odpowiednie postanowienie. *De lege ferenda* postulować jednak należy unormowanie tej kwestii w Części piątej KPC. Rozwiązaniem opisanego problemu mogłoby być umowne wyłączenie przez strony zapisu na sąd polubowny kompetencji sądu państwowego w zakresie orzekania w przedmiocie zabezpieczenia. Jednakże zdecydowana większość doktryny opowiada się przeciwko dopuszczalności takiego wyłączenia, przyjmując, iż komentowany przepis oraz art. 1166 mają charakter *iuris cogentis* (zob. T. Ereciński, K. Weitz, Zabezpieczenie roszczeń, s. 261; takie stanowisko zajmują też A. Górski, Postępowanie zabezpieczające przed sądem polubownym, s. 972; W. Głodowski, Zabezpieczenie roszczeń, s. 100; odmiennie M. Kocur, Zabezpieczenie roszczeń, s. 797).

Trafnie również zauważa S. Cieślak (*tenże*, Stosunek postępowania arbitrażowego, s. 26), iż dokonując wyboru jednego z alternatywnych postępowań w celu zabezpieczenia roszczenia procesowego (w postępowaniu zabezpieczającym bądź w ramach postępowania arbitrażowego), uprawniony powinien mieć świadomość występujących różnic przy udzielaniu zabezpieczenia w każdej z tych dróg procesowych. Jak wskazuje powoływany autor, przy udzielaniu zabezpieczenia przez sąd polubowny **odpada element „zaskoczenia”** obowiązanego, zgodnie bowiem z art. 1183, w postępowaniu przed sądem polubownym strony powinny być traktowane równoprawnie. Każda ze stron ma prawo do wysłuchania i przedstawienia swoich twierdzeń oraz dowodów na ich poparcie. Podzielić należy pogląd S. Ciesłaka (*tenże*, Stosunek postępowania arbitrażowego, s. 26), iż przepis ten ma charakter bezwzględnie obowiązujący i dotyczy również orzekania przez sąd arbitrażowy w przedmiocie zabezpieczenia. Tymczasem regułą jest, że sąd państwowy rozpoznaje wniosek o udzielenie zabezpieczenia na posiedzeniu niejawnym (art. 148 § 3 w zw. z art. 13 § 2).

Przed wszczęciem postępowania arbitrażowego udzielenie zabezpieczenia jest możliwe **wyłącznie w postępowaniu zabezpieczającym**, co wynika ze specyfiki konstituowania się sądu arbitrażowego (S. Cieślak, Stosunek postępowania arbitrażowego).

3. Dopuszczalność drogi sądowej. Skoro zabezpieczenie jest dopuszczalne w każdej sprawie cywilnej podlegającej rozpoznaniu przez sąd państwowy lub sąd polubowny przyjąć należy, że podstawowym warunkiem dopuszczalności zabezpieczenia jest dopuszczalność drogi sądowej **lub drogi postępowania przed sądem polubownym**. Innymi słowy dopuszczalne

jest zabezpieczenie takich roszczeń, których dochodzić można przez sąd powszechnym lub przed sądem polubownym (art. 730 § 1). Dopuszczalność drogi sądowej należy oceniać w szczególności na podstawie art. 1 i 2, zaś dopuszczalność drogi postępowania przed sądem polubownym – na podstawie art. 1157.

Od reguły tej przewidziany został wyjątek, a mianowicie mimo dopuszczalności drogi sądowej **nie jest dopuszczalne konserwacyjne** zabezpieczenie roszczeń pieniężnych **przeciwko Skarbowi Państwa** (art. 749; zob. uw. do tego artykułu).

4 4. Jurysdykcja krajowa. Kolejnym, oprócz dopuszczalności drogi sądowej, warunkiem dopuszczalności zabezpieczenia jest jurysdykcja krajowa. Ustalenia istnienia jurysdykcji krajowej na etapie orzekania o zabezpieczeniu należy dokonać na podstawie przepisów KPC, przepisów UE oraz umów międzynarodowych, których Polska jest stroną. Jak wynika z art. 1110³ § 1 zd. 1, **przepisy o podstawach jurysdykcji** krajowej w procesie oraz w postępowaniu nieprocesowym stosuje się odpowiednio w postępowaniu zabezpieczającym. Jak wskazuje *M.P. Wójcik* (w: *A. Jakubecki*, KPC. Komentarz, t. 2, 2017, art. 1110³, Nt 3), rozwiązanie przyjęte w art. 1110³ nie przyjmuje z formalnego punktu widzenia założenia, że jurysdykcja sądów polskich w sprawie głównej (rozstrzyganej w postępowaniu rozpoznawczym) obejmuje również postępowanie zabezpieczające w tej sprawie. Nie można, więc mówić o jurysdykcji pochodnej w postępowaniu zabezpieczającym, czy też o swego rodzaju jurysdykcyjnym łączniku *lex causae*. Zastosowana regulacja, przewidująca, że przepisy o podstawach jurysdykcji w procesie i w postępowaniu nieprocesowym stosuje się odpowiednio w postępowaniu zabezpieczającym, w zasadzie prowadzi jednak – zdaniem powołanego autora – do analogicznych rezultatów.

Zatem można jednak w pewnym uproszczeniu przyjąć, iż jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym zależy od istnienia tej jurysdykcji w postępowaniu rozpoznawczym prowadzonym w sprawie, w której ma być wydane postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia. Jeżeli jurysdykcja w postępowaniu głównym zgodnie z umową międzynarodową, konwencją lub prawem wspólnotowym służy **sądom kilku różnych państw**, to każdy z nich może dokonać zabezpieczenia w sprawie.

M.P. Wójcik (w: *A. Jakubecki*, KPC. Komentarz, t. 2, 2017, art. 1110³, Nt 5) zwraca uwagę na sytuację, w której w toku postępowania rozpoznawczego, ale przed wszczęciem postępowania zabezpieczającego, **odpadną podstawy jurysdykcji**. W takiej sytuacji, zgodnie z zasadą *perpetuatio iurisdictionis* (art. 1097) postępowanie rozpoznawcze prowadzone jest nadal, jednakże na podstawie art. 1110³ § 1 zajdzie brak jurysdykcji krajowej dla zabezpieczenia dochodzonego roszczenia.

Jednakże przepis szczególny może regulować jurysdykcję krajową w postępowaniu zabezpieczającym odmiennie, niż by to wynikało z reguły ogólnej zawartej w art. 1110³ § 1 zd. 1 KPC. Przepisem statującym odmienną jurysdykcję w postępowaniu zabezpieczającym jest w szczególności **art. 35 rozp. Nr 1215/2012**, zgodnie z którym wniosek o zastosowanie środków tymczasowych, włącznie ze środkami zabezpieczającymi, przewidzianych w prawie państwa członkowskiego, może zostać wniesiony do sądu tego państwa także wówczas, gdy na podstawie niniejszego rozporządzenia sprawa główna należy do jurysdykcji sądu innego państwa członkowskiego. Analogiczna regulacja została zawarta w art. 24 konwencji lugańskiej. Przepisy te zdecydowanie zwiększają efektywność zabezpieczenia uzyskiwanego w sprawach transgranicznych. W wielu bowiem wypadkach zdarza się, że majątek obowiązanego, do którego można skierować zabezpieczenie, bądź też osoby albo rzeczy, których zabezpieczenie dotyczy, znajdują się w innym państwie członkowskim UE i sąd rozpoznający sprawę nie mógłby skutecznie udzielić zabezpieczenia.

Mając na względzie tę okoliczność, ustawodawca polski rozszerzył powołaną regułę zawartą w przepisach prawa wspólnotowego. Zgodnie z art. 1110³ § 2, jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym istnieje także wtedy, gdy zabezpieczenie może być wykonane w Rzeczypospolitej Polskiej lub wywołać skutek w Rzeczypospolitej Polskiej. Zatem wykazując istnienie jurysdykcji krajowej, uprawniony powinien we wniosku o udzielenie zabezpieczenia wskazać, iż na terytorium RP znajduje się mienie bądź inne niż własność prawa, do których może być skierowane zabezpieczenie, albo też w Polsce przebywa osoba, której wykonanie zabezpieczenia dotyczy (np. w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej). Przepis art. 1110³

§ 2 dotyczy jurysdykcji krajowej na obu etapach postępowania zabezpieczającego, a zatem polski sąd powszechny orzeka w przedmiocie zabezpieczenia, zaś polskie organy (w szczególności egzekucyjne) wykonują postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia.

Odmienny jest natomiast zakres zastosowania art. 1110⁴ § 2 w zw. z § 1. Wynika z niego, iż do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy, w których zabezpieczenie ma być wykonane lub jest wykonywane w RP. Podkreślić należy, iż **wyłączna jurysdykcja krajowa**, o której mowa w tym przepisie, dotyczy jedynie etapu wykonawczego postępowania zabezpieczającego (zob. uw. przed art. 730, Nb 3).

Zgodnie z art. 1105 § 1, strony oznaczonego stosunku prawnego mogą umówić się na piśmie o poddanie jurysdykcji sądów państwa obcego wynikłych lub mogących wyniknąć z niego spraw o prawa majątkowe, wyłączając jurysdykcję sądów polskich, jeżeli umowa taka jest skuteczna według prawa mającego do niej zastosowanie w państwie obcym (*derogatio iurisdictionis*). Umowa taka może obejmować postępowanie rozpoznawcze oraz postępowanie zabezpieczające, może też ona ograniczać się do postępowania rozpoznawczego, pozostawiając tym samym jurysdykcję sądów polskich w zakresie postępowania zabezpieczającego. W świetle prawa polskiego dopuszczalna jest też umowa, mocą której strony ustanawiają jurysdykcję sądów polskich w zakresie udzielania zabezpieczenia. W myśl jednak art. 1110³ § 1 zd. 2, **bezkuteczna jest umowa** wyłączająca jurysdykcję sądów polskich, jeżeli wyłącza ona jurysdykcję jedynie w postępowaniu zabezpieczającym. Jak wskazuje *M.P. Wójcik* (w: *A. Jakubecki*, KPC. Komentarz, t. 2, 2017, art. 1110³, Nt 6), tego typu umowa sprawiałaby, iż w zakresie spraw rozpoznawanych przez sądy polskie niemożliwe byłoby skuteczne wykonanie zabezpieczenia.

5. Wyłączona egzekucja i zabezpieczenie. Poza niedopuszczalnością drogi sądowej i brakiem jurysdykcji krajowej niedopuszczalność zabezpieczenia zachodzi także wówczas, gdy wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia zostały objęte **rzeczy lub prawa**, z których egzekucja jest wyłączona (art. 743 § 1 w zw. z art. 829 i n.).

6. Odrzucenie wniosku. Jeżeli warunki dopuszczalności zabezpieczenia opisane w Nb 1–5 nie zostały spełnione, następuje odrzucenie wniosku **o udzielenie zabezpieczenia** i niedopuszczalne jest również orzeczenie zabezpieczenia z urzędu. Na postanowienie sądu o odrzuceniu wniosku z powodu niedopuszczalności zabezpieczenia przysługuje **zażalenie** (art. 741).

7. Moment wszczęcia postępowania zabezpieczającego. Postępowanie zabezpieczające może być wszczęte przed wszczęciem postępowania rozpoznawczego, jednocześnie z wszczęciem postępowania rozpoznawczego, a także w toku postępowania rozpoznawczego. Udzielenie zabezpieczenia może również nastąpić **w trakcie zawieszenia** postępowania rozpoznawczego (art. 179 § 3). Jak trafnie zauważa *J. Jagiela* (w: *K. Piasecki*, *A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, art. 730, Nb 9), udzielenie zabezpieczenia roszczenia jest dopuszczalne także w toku postępowania o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu pochodzącemu zarówno od sądu powszechnego, jak i od innego organu, np. od sądu polubownego, od komisji pojednawczej w sprawach pracowniczych oraz aktowi notarialnemu, w którym dłużnik poddał się egzekucji (art. 777 § 1 pkt 4, 5 i 6). Z kolei SN w post. z 24.2.1999 r. (III CKN 182/98, OSNC 1999, Nr 9, poz. 157, z krytycznymi głosami *W. Ślugiewicz*a, Rej. 2000, Nr 5, s. 128 i *M. Lewandowskiego*, PE 2000, Nr 4(40) oraz *tenże*, Odpowiednie stosowanie przepisów o procesie, s. 44) przyjął, iż dopuszczalne jest w postępowaniu klauzulowym zabezpieczenie, polegające na nakazaniu wpisu w księdze wieczystej zakazu zbywania lub obciążania nieruchomości do czasu zakończenia tego postępowania. Zauważyć jednak należy, iż udzielenie zabezpieczenia **na etapie postępowania klauzulowego** ma charakter wyjątkowy, ponieważ – co do zasady – wnioszek o nadanie klauzuli wykonalności sąd rozpoznaje niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia jego złożenia (art. 781¹, zob. uw. do tego przepisu). Jeżeli zatem postępowanie klauzulowe nie ulega przedłużeniu, wniosek uprawnionego o udzielenie zabezpieczenia podlega oddaleniu z powodu braku interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia.

Zabezpieczenie roszczenia nie jest natomiast, co do zasady, dopuszczalne **po uzyskaniu** przez wierzyciela **tytułu wykonawczego**, ponieważ mając tytuł wykonawczy, wierzyciel może skierować sprawę na drogę postępowania egzekucyjnego. Wyjątek od tej reguły został przewidziany w art. 730 § 2 zd. 2, zgodnie z którym po uzyskaniu przez uprawnionego

tytułu wykonawczego dopuszczalne jest udzielenie zabezpieczenia tylko wtedy, jeżeli ma ono na celu zabezpieczenie roszczenia o świadczenie, którego termin spełnienia jeszcze nie nastąpił. Przepis ten dotyczy w szczególności sytuacji, w której sąd w postępowaniu rozpoznawczym uwzględnił roszczenie o przyszłe powtarzające się świadczenia na podstawie art. 190. Zgodnie z nim, można dochodzić przyszłych powtarzających się świadczeń, jeżeli nie sprzeciwia się temu treść łączącego strony stosunku prawnego. Jeżeli zatem sąd w wyroku zasądził przyszłe powtarzające się świadczenia (np. alimenty albo rentę), to świadczenia, których termin spełnienia jeszcze nie nadszedł, nie mogą zostać zaspokojone w postępowaniu egzekucyjnym, możliwe jest jednak ich zabezpieczenie w ramach postępowania zabezpieczającego. Jak wskazuje *J. Jagieła* (w: *K. Piasecki, A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, art. 730, Nb 3), zabezpieczenie takich roszczeń może polegać zarówno na zobowiązaniu obowiązanego do zapłaty uprawnionemu okresowo określonej sumy pieniężnej (zabezpieczenie nowacyjne, zob. uw. przed art. 730, Nb 5), jak i na zapewnieniu płatności tych świadczeń w przyszłości, jeżeli ze względu na zachowanie się obowiązanego, np. wyzbywanie się majątku, zachodzi wątpliwość, czy zaspokojenie tych roszczeń będzie możliwe w przyszłości (zabezpieczenie konserwacyjne).

Zabezpieczenie roszczenia po uzyskaniu przez uprawnionego tytułu wykonawczego możliwe jest także wtedy, gdy sąd w wyroku rozłożył świadczenie **na raty** lub odroczył spełnienie świadczenia (art. 320, zob.: *J. Jagieła*, w: *K. Piasecki, A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, art. 730, Nb 4; *A. Jakubecki*, w: *A. Jakubecki*, KPC. Komentarz, t. 2, 2017, art. 730, Nt 5).

Jak wskazuje *J. Jagieła* (w: *K. Piasecki, A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, art. 730, Nb 5), pomimo iż w art. 730 § 2 mowa jest o zabezpieczeniu udzielanym po uzyskaniu przez uprawnionego tytułu wykonawczego, należy przyjąć, że przepis ten stosuje się **od chwili uzyskania** przez uprawnionego orzeczenia sądowego (**tytułu egzekucyjnego**) nieprawomocnego (natychmiast wykonalnego) albo prawomocnego, a nie dopiero po nadaniu temu orzeczeniu klauzuli wykonalności. Dodać należy, iż w sytuacji unormowanej w art. 730 § 2 wniosek o udzielenie zabezpieczenia może zostać złożony łącznie z wnioskiem o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności.

W wypadku uregulowanym w art. 730 § 2 uprawniony, składając wniosek o udzielenie zabezpieczenia, nie ma obowiązku uprawdopodobniać roszczenia, gdyż roszczenie zostało już ustalone w wydanym orzeczeniu sądowym. Konieczne jest natomiast wykazanie interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia (art. 730¹ § 1, zob. uw. do tego przepisu). Zdaniem *J. Jagieły* (w: *K. Piasecki, A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, art. 730, Nb 4), **interes prawny** powinien być wykazany także w tych sprawach, w których nie jest wymagane uprawdopodobnienie istnienia tego interesu, jeżeli zabezpieczenie ma być orzeczone w toku sprawy, np. w sprawach o alimenty (art. 753 § 1). Interes prawny w uzyskaniu zabezpieczenia polega tu, zdaniem powołanego autora, na zapewnieniu wykonania wydanego orzeczenia.

Poza wskazanymi wyjątkami wierzyciel dysponujący tytułem wykonawczym nie może uzyskać zabezpieczenia. Jeżeli jednak wierzyciel, mając tytuł wykonawczy, złoży wniosek o udzielenie zabezpieczenia, to w razie stwierdzenia przez sąd, że świadczenie ustalone w tytule jest już wymagalne, nastąpi **oddalenie wniosku** z powodu braku interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia.

- 8. Czasowe granice zabezpieczenia.** Przepisy KPC nie zawierają regulacji, która określałaby granice czasowe orzeczonego zabezpieczenia (*J. Jagieła*, w: *K. Piasecki, A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, art. 730, Nb 13). Oznacza to, iż zabezpieczenie jest udzielane przez sąd **na czas nieoznaczony**. Przyjąć jednak należy, iż sąd w postanowieniu o udzieleniu zabezpieczenia może określić termin, po upływie którego zabezpieczenie wygasa. Wskazanie takiego terminu powinno mieć jednak charakter zupełnie wyjątkowy. Określając ten termin, sąd powinien kierować się dyrektywą zawartą w art. 730¹ § 3 (*J. Jagieła*, w: *K. Piasecki, A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, art. 730, Nb 13).
- 9. Ponowne wszczęcie postępowania zabezpieczającego.** Nie jest dopuszczalne wznowienie postępowania zabezpieczającego (*M. Iżykowski*, Zmiana i uchylenie zarządzenia tymczasowego, s. 65; *M. Sawczuk*, Wznowienie postępowania cywilnego, s. 70, *J. Jagieła*, w: *K. Piasecki, A. Marciniak*, KPC. Komentarz, t. 3, 2015, art. 730, Nb 8). Jeżeli wszczęte uprzednio

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl